

forest management exclusively on a scientific basis, in order to implement a unified organizational and technical policy on the use of forest resources and reforestation, the application of nature conservation technologies and the implementation of ecological approaches in forest management, ensuring the basic principle of forestry – constancy and inexhaustibility of forest use.

Key words: forestry complex, stable management, rational forest management, strategic tasks.

Одержано 14.04.2018 р.

УДК 338.483(477.87)

Лендел Олег Дмитрович,
ст. викладач кафедри обліку і оподаткування та маркетингу,
Мукачівський державний університет

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ РЕГІОНУ

Розвиток ринку туристичних послуг та питання його інфраструктурного забезпечення є актуальним питанням сучасних економічних досліджень. Оскільки об'єкти інфраструктури відіграють вирішальну роль у регіональній економіці туризму - це обумовлює необхідність пошуку шляхів розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг, підвищення ефективності управлінських рішень та реалізації стратегії її розвитку відповідно до стану та тенденцій кон'юнктури субрегіонального туристичного ринку. Метою статті є пошук шляхів розвитку інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг. Для отримання результатів дослідження використано методи аналізу, синтезу, узагальнення, діалектичний метод, цільовий підхід. У статті розглянуто сутність, складові інфраструктури ринку туристичних послуг та фактори, що впливають на її розвиток. Визначено основні проблеми інфраструктурного забезпечення ринку туристичних послуг в Закарпатській області. Встановлено систему взаємозв'язків між основними суб'єктами, що реалізують державну політику в галузі туризму та напрямків розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг у системі розвитку галузі туризму в цілому. На основі чого запропоновано схему напрямів розвитку інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг. Адаптувавши концептуальну схему розвитку інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг на регіональному рівні до ринку туристичних послуг Закарпатської області, виділено три основні напрямки розвитку туристичної інфраструктури в Закарпатській області: забезпечення відповідності якісних і кількісних характеристик туристичного продукту потребам споживачів; створення раціональної схеми розміщення туристичних маршрутів; забезпечення в структурі ринку туристичних послуг інноваційної та інвестиційної інфраструктури, освоєння нових туристичних технологій, включаючи інформаційні технології. Наукова новизна отриманих результатів полягає у застосуванні до аналізу інфраструктури ринку туристичних послуг цільового підходу і розгляду значення окремих елементів з точки зору отримання певного соціального чи економічного ефекту на основі формування та задоволення попиту на ринку туристичних послуг. Практичне значення полягає у виокремленні основних проблем інфраструктурного забезпечення ринку туристичних послуг для їх першочергового вирішення. Перспективами подальших досліджень є розробка пропозицій щодо розвитку інноваційної та фінансово-інвестиційної інфраструктури в системі ринку туристичних послуг регіону.

Ключові слова: туристична інфраструктура, інфраструктура ринку туристичних послуг регіону, туристична галузь регіону, напрями розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг регіону, регіональні дослідження.

ВСТУП

Постановка проблеми. Механізм управління розвитком туристично-рекреаційною галуззю повинен функціонувати таким чином, щоб створювати сприятливе середовище для розвитку туризму в регіонах України в яких туристично-рекреаційний комплекс є одним з базових складових елементів їх розвитку.

Проте, в галузі існує цілий ряд проблем які знижують конкурентоспроможність вітчизняного туристичного продукту на регіональному туристичному ринку. По-перше, це підвищення якості сервісу та оновлення матеріальної бази туристичних

підприємств. По-друге, розвиток туристичної інфраструктури та малого підприємництва у сфері туризму, оскільки наявності самих туристичних ресурсів недостатньо для залучення та утримання туристів. По-третє, кадрове та інформаційне забезпечення туристичної сфери.

При цьому необхідно враховувати, що безпосередньо в сфері туристської діяльності формується не більше 10% загального доходу, одержуваного від туристичної діяльності. Решта 90% припадають на об'єкти інфраструктури туризму. Отже, об'єкти інфраструктури відіграють вирішальну роль у регіональній економіці туризму. Все це обумовлює необхідність пошуку шляхів розвитку інфраструктури

ринку туристичних послуг, підвищення ефективності управлінських рішень та реалізації маркетингової стратегії відповідно до стану та тенденцій розвитку кон'юнктури субрегіонального туристичного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням теоретичних та прикладних аспектів розвитку ринку туристичних послуг на регіональному рівні, зокрема питання розвитку регіональної інфраструктури туризму розглядаються у працях таких вчених як: А. Б. Гайдук, О. В. Музиченко-Козловська, Н. І. Дрокіна, Д. А. Корнева, В. В. Папп, В. В. Гоблик, Т. Д. Щербан, С. Ю. Добош, Г. Є. Долгопола, Я. С. Корабельнікова, М. В. Виноградова, П. І. Солдатов, А. Л. Косманев, С. А. Боголюбова, Д. Ф. Василюха, А. В. Величкина та інші.

Зокрема, А. Б. Гайдук досліджує сутність туристично-ринкової інфраструктури та її роль у забезпеченні ефективності функціонування ринку туристичних послуг [3]. Встановленню значення матеріально-технічної бази та інфраструктури туризму, як визначального чинника підвищення туристичної привабливості території, присвячено дослідження О. В. Музиченко-Козловської [10]. Н. І. Дрокіна розглядає методологічні й правові аспекти організації та функціонування туристичної інфраструктури, виділяє першочергові проблеми й пропонує перспективні напрями розвитку інфраструктури [6]. Д. А. Корнева досліджує особливості розвитку туристичної інфраструктури на промислових територіях, складові туристичної інфраструктури, фактори її розвитку та вплив на розвиток промислового туризму [8]. В. В. Папп в дослідженні туристичної інфраструктури регіону значну увагу приділяє транспортній інфраструктурі, як важливому чиннику активізації туризму в регіоні [11]. В. В. Гоблик, Т. Д. Щербан та С. Ю. Добош аналізують вплив туристичного кластеру на соціально-економічний розвиток регіону [4]. М. В. Виноградова, П. І. Солдатов розглядають підходи до формування інфраструктури регіонального туристичного комплексу, основні чинники, що впливають на туристичну активність в регіоні і їх взаємозв'язок з елементами інфраструктури туризму [2].

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є пошук шляхів розвитку інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження ринку туристичних послуг на рівні регіону на відміну від вивчення окремих аспектів дослідження мікрорівня є більш актуальним, оскільки підприємства індустрії туризму більшою мірою залежні від інфраструктури та пов'язані з іншими галузями економіки, а також на регіональному рівні конкуренція більш висока ніж на рівні окремих підприємств. Наявність розвиненої туристичної інфраструктури у багатьох випадках є визначальним фактором, що впливає на вибір споживачем місця призначення при наявності певної мети відпочинку.

Розвиток одних елементів регіональної інфраструктури туризму без пропорційного розвитку інших призводить до дисбалансу в її структурі і

неповного задоволення потреб споживачів, знижує ефективність функціонування туристичних підприємств. Процес розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг об'єктивно вимагає системного підходу до управління, що породжує необхідність розробки системи стратегічного управління розвитком інфраструктури туризму на основі науково обгрунтованої процедури його передбачення, регулювання, адаптації до динамічно мінливих пріоритетів споживачів туристичних послуг і зовнішніх умов навколишнього середовища.

В цілому інфраструктура, як економічна категорія, є достатньо вивченою. Науковий пошук в цій сфері характеризується множинністю підходів та авторських позицій щодо трактування її сутності. В Законі України «Про туризм» ст. 19 зазначено, що «...об'єктами туристичної інфраструктури є готелі, інші об'єкти, призначені для надання послуг з розміщення, заклади харчування, курортні заклади тощо» [7]. Згідно Г. Є. Долгопола та Я. С. Корабельнікової «...інфраструктура саме у туристичній сфері представлена будинками та спорудами, елементами транспортної інфраструктури, закладами культури, ін. закладами, які задіяні в наданні туристичних послуг. До елементів основної (виробничої) інфраструктури належать об'єкти розміщення, харчування та транспортування туристів. До супутньої інфраструктури належать заклади культури, розважальні заклади, спортивні заклади, заклади охорони здоров'я, в межах яких надаються додаткові послуги туристу» [5].

Інфраструктура регіонального ринку туристичних послуг складається із сукупності підприємств, що створюють умови для ефективного функціонування туристичних підприємств, – виробнича інфраструктура, і підприємств, які безпосередньо беруть участь у задоволенні різноманітних потреб туристів, - інфраструктура сфери послуг.

Розвиток інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг залежить від ряду факторів: загальноекономічного, галузевого, соціально-культурного, екологічного та ін. Саме вплив тих чи інших факторів зумовлює непропорційність та недостатній рівень розвитку регіональної туристичної інфраструктури [1, с. 41]. Основними групами інфраструктурних проблем, в Закарпатській області є:

- 1) зумовлені загальноекономічними факторами:
  - низький рівень фінансування в створення нових та оновлення існуючих об'єктів інфраструктури туризму;
  - проблема власності на окремі об'єкти інфраструктури;
  - нестача потужностей інфраструктури туризму;
  - диспропорції територіального розвитку в тому числі значна територіальна диференціація в забезпеченості сфери туризму об'єктами соціальної та виробничої інфраструктури;
- 2) зумовлені галузевою специфікою:
  - сезонність використання об'єктів інфраструктури;
  - орієнтація на конкретний цільовий сегмент;

– підвищені вимоги технологічної, екологічної, особистої безпеки та ін.;

3) зумовлені соціально-культурними факторами:

– порушення історичного вигляду окремих туристичних об'єктів;

– збереження культури і традицій та ін.;

4) зумовлені екологічними факторами:

– невідповідність регіональної інфраструктури туризму рівню пропускної здатності території;

– перевищення в окремих туристичних зонах рівня антропогенного навантаження та ін.

Закарпатська область володіє високим туристичним потенціалом, має вигідне географічне положення, поєднання різноманітних природних туристично-рекреаційних ресурсів та багатой історично-культурної спадщини. Однак, в останні роки сфера туризму Закарпатської області розвивалась нерівномірно. В зв'язку з чим виникла потреба пошуку більш раціонального шляху розвитку туризму в регіоні.

Розвиток інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг можна представити схематично у вигляді системи взаємозв'язків між основними суб'єктами, що реалізують державну політику в галузі туризму та напрямків розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг у системі розвитку галузі туризму в цілому (рис. 1). Попри те, що державна політика розвитку туристичної галузі спрямована на усунення найбільш проблемних місць в розвитку галузі, як на національному, так і на регіональному рівнях, її безпосередній вплив на розвиток галузі є незначним через відсутність належного фінансування. В таких умовах активну роль у розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг в регіоні повинні відігравати місцеві органи управління (що впливає з основних цілей реформи по децентралізації), а також об'єднання (асоціації, агентства) з розвитку туризму на місцевому та регіональному рівнях, суб'єкти, що здійснюють та/або забезпечують туристичну діяльність.

Підвищити ефективність функціонування ринку туристичних послуг на регіональному рівні можна за допомогою узгодження напрямів його розвитку з елементами організаційно-економічного механізму і реалізації відповідних методів та прийомів організаційно-економічного механізму на мікро-, мезо- та макрорівнях [9, с. 201].

Адаптуючи концептуальну схему розвитку інфраструктури регіонального ринку туристичних послуг на регіональному рівні до ринку туристичних послуг Закарпатської області, можна виділити три основні напрямки розвитку туристичної інфраструктури в Закарпатській області:

1. Основним завданням розвитку туристичної інфраструктури в регіоні є забезпечення відповідності якісних і кількісних характеристик туристичного продукту потребам споживачів на ринку туристичних послуг. Туристична інфраструктура сприяє комфортності подорожування, створюючи умови споживання турпродукту. За рівнем розвитку туристичної інфраструктури, що характеризує розвиток пропозиції на туристичному ринку, ступенем її концентрації можна робити опосередкований висновок

про цінність даної території для туристів. Проте, необхідно врахувати, що потреби туристів в доступності природних, історико-археологічних і культурних об'єктів регіону у різних категорій туристів неоднакові. Для одних туризм пов'язаний з потребами максимального комфорту, вони прагнуть до мінімуму зменшити фізичні навантаження користуючись комфортними видами транспорту та проживаючи в комфортабельних умовах. Для інших туризм пов'язаний з пішими чи вело мандрівками з мінімальними потребами щодо ночівлі та харчування. Відповідно, потрібно проектувати диференційовані об'єкти сервісу, враховуючи потреби різних категорій туристів у відпочинку та оздоровленні. Особливого значення набуває адаптація вітчизняної туристичної інфраструктури до міжнародних вимог щодо маркування, оцінки відповідності категоріям, складу обов'язкових послуг та якості обслуговування, тобто приведення об'єктів інфраструктури (готелі, ресторани, кафе, культурні заклади, магазини, спортивні майданчики, ігрові майданчики, об'єкти побутового обслуговування тощо) до вимог певного рівня, який буде зрозумілий для туриста та буде відповідати його очікуванням.

2. Потрібно забезпечити високий рівень транспортної доступності та комфортності переміщення туристів в межах регіону, забезпечити раціональну схему розміщення туристичних маршрутів, яка дала б змогу рівномірно у просторі і часі, а також, відповідно до сезонів року, охопити територію об'єктів туристично-рекреаційної інфраструктури. Такий підхід сприятиме більш повному використанню ресурсів і зменшенню негативного впливу просторової і сезонної нерівномірності туризму на транспорт, систему внутрішнього обслуговування і використання кваліфікованих фахівців.

3. Важливим напрямком розвитку сфери туризму в регіоні виступає освоєння нових туристичних технологій, включаючи інформаційні технології. В даний час цей рівень досить низький. Пріоритетним є забезпечення в структурі ринку туристичних послуг інноваційної та інвестиційної інфраструктури, яка б взяла на себе ініціативу в інноваційному процесі шляхом створення інституційних ресурсів, які в тій чи іншій мірі впливають на формування ресурсного забезпечення сфери туризму. Сьогодні у формуванні, просуванні і реалізації туристичного продукту на ринку велика роль належить інформаційним ресурсам, які дають можливість потенційним туристам отримати об'єктивне уявлення про територію, якісні характеристики пропонованих послуг, а також самостійно планувати та здійснювати подорож. Зростаюча популярність таких інтернет-ресурсів, як AirBnB.com та Booking.com, свідчить про те, все більше туристів самостійно планують свої подорожі.

Вищезазначені напрями викликають необхідність розробки нових підходів і нової стратегії формування та вдосконалення інфраструктури ринку туристичних послуг регіону, яка відповідає новітнім тенденціям перетворення господарської системи регіону та інноваційних процесів.

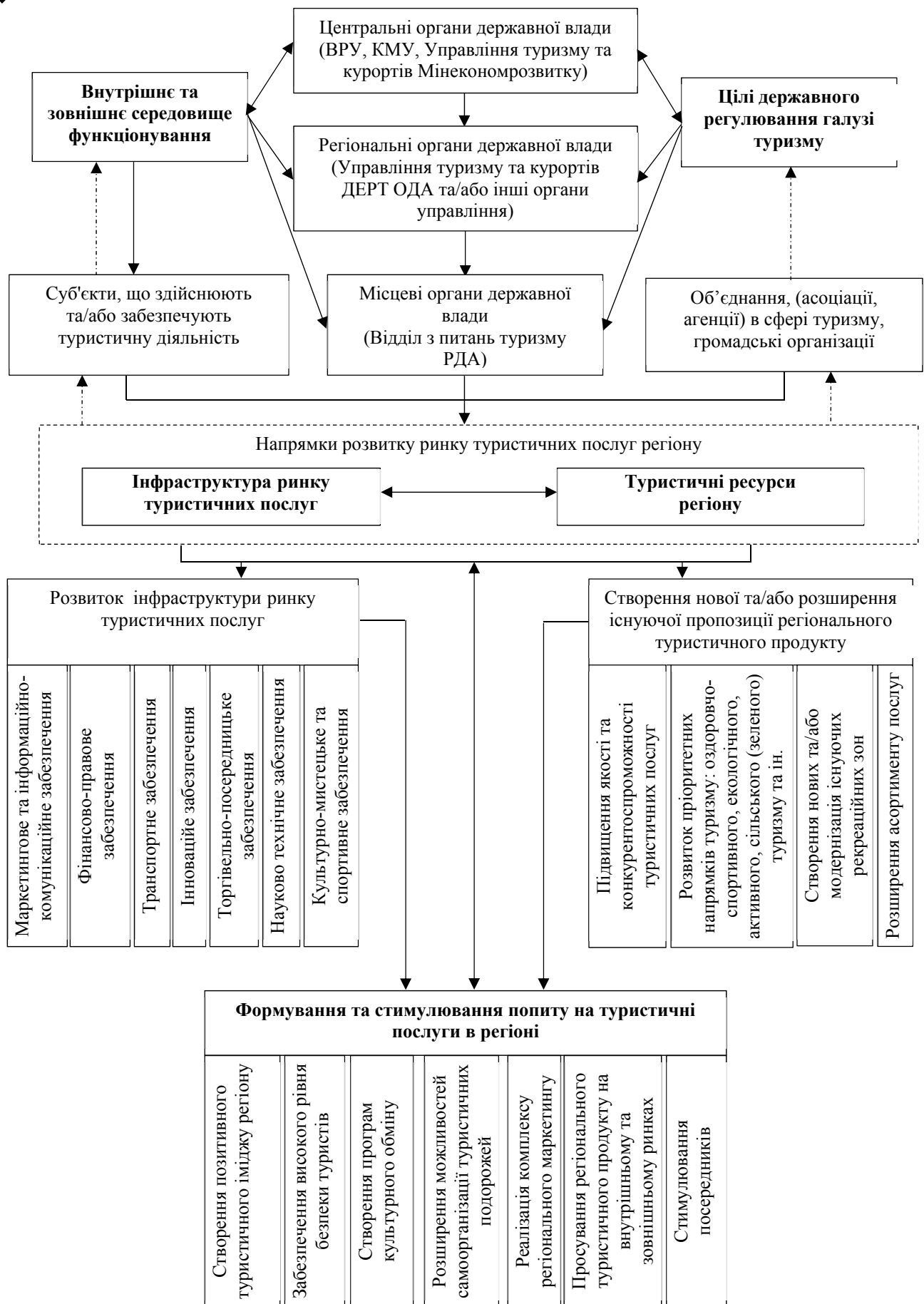

Рис. 1. Напрямки розвитку ринку туристичних послуг регіону

Джерело: розроблено автором.

Необхідно зазначити, що частина туристичної інфраструктури в регіоні формується на національному рівні (макрорівні) і охоплює візові та митні обмеження, нормативно-правове регулювання, інфраструктуру правопорядку, систему охорони здоров'я та ін. В свою чергу якість надання туристичних послуг залежить від ефективності організації та надання послуг конкретними підприємствами сфери туризму та підприємствами інфраструктури, що потребує розвитку культури бізнесу та контролю за дотримання встановлених вимог і правил обслуговування туристів (мікрорівень).

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розвиток індустрії туризму багато в чому

залежить від комплексного і раціонального розвитку туристичної інфраструктури спрямованої на забезпечення оптимального використання всіх видів ресурсів: природно-рекреаційних, фінансових, трудових, інформаційних та задоволення туристично-рекреаційних потреб на ринку. Можна зробити висновок, що інфраструктура ринку туристичних послуг регіону, будучи його допоміжною (забезпечуючою) підсистемою, одночасно виконує роль каталізатора, що значно активізує туристичний попит, а також, значною мірою, визначає рівень конкурентоспроможності туристичного продукту.

Перспективи подальших досліджень доцільно спрямувати в напрямку розробки пропозицій щодо розвитку інноваційної та фінансово-інвестиційної інфраструктури с системі ринку туристичних послуг регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Величкина, А. В. Проблемы развития туристской инфраструктуры региона (на примере Вологодской области) / А.В. Величкина // Проблемы развития территории. – 2013. – № 4 (66). – С. 40-48.
2. Виноградова, М. В. Инфраструктура туристского комплекса / М. В. Виноградова, П. И. Солдатов // Вестник Томского государственного университета. – Томск: Томский Государственный Университет, 2009. – №3 (24). – С. 264-270.
3. Гайдук, А. Б. Формування туристичної ринкової інфраструктури як фактор підвищення ефективності функціонування ринку туристичних послуг / А. Б. Гайдук // Регіональна економіка. – 1999. – №2. – С. 172-177.
4. Гоблик, В. В. Ресурсне забезпечення розвитку кластерів у рекреаційно-туристичному комплексі регіону / В. В. Гоблик, Т. Д. Щербан та С. Ю. Добош // Електронне наукове фахове видання: Економіка та суспільство. – 2017. – Випуск 9. – С. 759-762. – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/132.pdf.
5. Долгопола, Г. Є. Туристична інфраструктура: до проблеми визначення та функціонування державно-приватного партнерства [Електронний ресурс] / Г. Є. Долгопола, Я. С. Корабельнікова // Международная научно-практическая Интернет-конференция «Актуальные вопросы повышения конкурентоспособности государства, бизнеса и образования в современных экономических условиях», Полтава, 14-15 февраля 2013. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/dolgopola.htm.
6. Дрокіна, Н. І. Перспективи розвитку туристичної інфраструктури Донецького регіону / Н. І. Дрокіна // Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому. – 2013. – № 17. – С. 219-224.
7. Закон України «Про туризм» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Закон від 15.09.1995 № 324/95-ВР. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
8. Корнева, Д. А. Перспективи розвитку туристичної інфраструктури Донецького регіону / Д. А. Корнева // Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому. – 2012. – № 16. – С. 103-108.
9. Лендел, О. Д. Шляхи оптимізації управління розвитком туристично-рекреаційного комплексу регіону / О. Д. Лендел // Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Економіка; збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 1 (38). – С. 200-207.
10. Музиченко-Козловська, О. В. Розвиток туристичної інфраструктури - визначальний чинник туристичної привабливості території / О. В. Музиченко-Козловська // Вісник НУ «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2011. – №714. – С. 229-237.
11. Папп, В. В. Розвиток інфраструктури як важливий чинник активізації туризму в регіоні (на прикладі Закарпатської області) / В. В. Папп // Економіка та держава. – 2015. – № 9. – С. 16-19.

REFERENCES

1. Velichkina A. V. (2013). Problemy razvitiia turistskoi infrastruktury regiona (na primere Vologodskoi oblasti). Problemy razvitiia territorii, 4 (66), 40-48.
2. Vinogradova M. V., Soldatov, P. I. (2009). Infrastruktura turistskogo kompleksa. Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Tomsk: Tomskii Gosudarstvennyi Universitet, 3 (24), 264-270.
3. Haiduk, A. B. (1999). Formuvannia turystychnoi rynkovoii infrastruktury yak faktor pidvyshchennia efektyvnosti funktsionuvannia rynku turystychnykh posluh. Rehionalna ekonomika, 2, 172-177.
4. Hoblyk, V. V., Shcherban, T. D., Dobosh, S. Yu. (2017). Resursne zabezpechennia rozvytku klasteriv u rekreatsiino-turystychnomu kompleksi rehionu. Ekonomika ta suspilstvo, 9, 759-762. Retrieved from: http://economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/132.pdf.

5. Dolhopola, H. Ye., Korabelnikova, Ya. S. (2013). Turystychna infrastruktura: do problemy vyznachennia ta funktsionuvannia derzhavno-privatnoho partnerstva. Poltava. Retrieved from: http://tourlib.net/statti_ukr/dolgopola.htm.
6. Drokina, N. I. (2013). Perspektyvy rozvytku turystychnoi infrastruktury Donetskooho rehionu. Visnyk DITB. Serii: Ekonomika, orhanizatsiia ta upravlinnia pidpriemstvamy turystychnoi industrii ta turystychnoi haluzi v tsilomu, 17, 219-224.
7. Zakon Ukrainy «Pro turyzm» (1995). Verkhovna Rada Ukrainy; Zakon vid 15.09.1995 № 324/95-VR. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
8. Korneva, D. A. (2012). Perspektyvy rozvytku turystychnoi infrastruktury Donetskooho rehionu. Visnyk DITB. Serii: Ekonomika, orhanizatsiia ta upravlinnia pidpriemstvamy turystychnoi industrii ta turystychnoi haluzi v tsilomu, 16, 103-108.
9. Lendiel, O. D. (2013). Shliakhy optymizatsii upravlinnia rozvytkom turystychno-rekreatsiinoho kompleksu rehionu. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: serii: Ekonomika; zbirnyk naukovykh prats, 1 (38), 200-207.
10. Muzychenko-Kozlovska, O. V. (2011). Rozvytok turystychnoi infrastruktury – vyznachalni chynnyk turystychnoi pryvablyvosti terytorii. Visnyk NU «Lvivska politekhnik». Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku, 714, 229-237.
11. Papp, V. V. (2015). Rozvytok infrastruktury yak vazhlyvyi chynnyk aktyvizatsii turyzmu v rehioni (na prykladi Zakarpatskoi oblasti). Ekonomika ta derzhava, 9, 16-19.

Лендел Олег Дмитриевич. НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ИНФРАСТРУКТУРЫ РЫНКА ТУРИСТИЧЕСКИХ УСЛУГ РЕГИОНА

Развитие рынка туристических услуг и вопросы его инфраструктурного обеспечения являются актуальными вопросами современных экономических исследований. Поскольку объекты инфраструктуры играют решающую роль в региональной экономике туризма – это обуславливает необходимость поиска путей развития инфраструктуры рынка туристических услуг, повышение эффективности управленческих решений и реализации стратегии ее развития в соответствии с состоянием и тенденциями конъюнктуры субрегионального туристического рынка. Целью статьи является поиск путей развития инфраструктуры регионального рынка туристических услуг. Для получения результатов исследования использованы методы анализа, синтеза, обобщения, диалектический метод, целевой подход. В статье рассмотрены сущность, составляющие инфраструктуры рынка туристических услуг, факторы, влияющие на ее развитие. Определены основные проблемы инфраструктурного обеспечения рынка туристических услуг в Закарпатской области. Установлена система взаимосвязей между основными субъектами, которые реализуют государственную политику в области туризма и направлений развития инфраструктуры рынка туристических услуг в системе развития отрасли туризма в целом. На основе чего предложена схема направлений развития инфраструктуры регионального рынка туристических услуг. Адаптировав концептуальную схему развития инфраструктуры регионального рынка туристических услуг на региональном уровне к рынку туристических услуг Закарпатской области, выделены три основных направления развития туристической инфраструктуры в Закарпатской области: обеспечение соответствия качественных и количественных характеристик туристического продукта потребностям потребителей; создание рациональной схемы размещения туристических маршрутов; обеспечение в структуре рынка туристических услуг инновационной и инвестиционной инфраструктуры, освоение новых туристических технологий, включая информационные технологии. Научная новизна полученных результатов заключается в применении к анализу инфраструктуры рынка туристических услуг целевого подхода и рассмотрения значения отдельных элементов с точки зрения получения определенного социального или экономического эффекта на основе формирования и удовлетворения спроса на рынке туристических услуг. Практическое значение состоит в выделении основных проблем инфраструктурного обеспечения рынка туристических услуг для их первоочередного решения. Перспективами дальнейших исследований является разработка предложений по развитию инновационной и финансово-инвестиционной инфраструктуры в системе рынка туристических услуг региона.

Ключевые слова: туристическая инфраструктура, инфраструктура рынка туристических услуг региона, туристическая отрасль региона, направления развития инфраструктуры рынка туристических услуг региона, региональные исследования.

Lendiel Oleh D. DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF TRAVEL SERVICES MARKET INFRASTRUCTURE IN THE REGION

The development of the market of tourist services and issues of its infrastructure support are topical issues of modern economic research. As infrastructure objects play a decisive role in the regional tourism economy, this necessitates the search for ways to develop the infrastructure of the tourism services market, improving the efficiency of management decisions and implementing its development strategy in accordance with the state and trends of the sub-regional tourism market. The aim of the article is to find ways to develop the infrastructure of the regional tourism services market. To obtain the research results, the methods of analysis, synthesis, generalization, dialectical method, target approach have been used. In the article the essence, the components of the tourism services market infrastructure, the factors influencing its development have been considered. The main problems of infrastructure provision of the tourist services market in the Transcarpathian region have been determined. The system of interrelations between the main subjects that implement the state policy in the field of tourism and directions of development the infrastructure of the tourist services market in the system of development of the tourism industry as a whole has been established. On the basis of what the scheme of development

directions of the regional market infrastructure of tourist services has been offered. Adapting the conceptual scheme for the development of the infrastructure of the regional tourism services market at the regional level to the tourism services market of the Transcarpathian region, three main directions of development of the tourist infrastructure in the Transcarpathian region have been identified: ensuring the conformity of the qualitative and quantitative characteristics of the tourist product to the needs of consumers; creation of a rational scheme for tourist routes; provision of innovative and investment infrastructure in the tourism market structure, development of new tourism technologies, including information technologies. Scientific novelty of the obtained results consists in applying the targeted approach to the analysis of the tourism services market infrastructure and considering the significance of individual elements from the point of view of obtaining a certain social or economic effect based on the formation and satisfaction of demand in the tourist services market. Practical significance consists in identifying the main problems of infrastructure provision of the tourism services market for their priority solution. Prospects for further research are the development of proposals for the development of innovative and financial and investment infrastructure in the tourism market system of the region.

Key words: tourist infrastructure, infrastructure of the tourism services market of the region, tourism industry of the region, directions of development of the the tourist services market infrastructure in the region, regional studies.

Одержано 14.04.2018 р.

УДК 332.1:338.48(477.8)(045)

Ліба Наталія Степанівна,
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування та маркетингу,
Мукачівський державний університет

ОЦІНКА НАСЛІДКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ В СОЦІАЛЬНІЙ ТА ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРАХ КАРПАТСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ

У сучасних умовах господарювання розвиток вітчизняного промислового комплексу залишається основою соціально-економічного розвитку країни. Разом з тим необхідність децентралізації державних функцій з управління соціально-економічним розвитком регіонів, у т. ч. розвитком регіональних промислових комплексів, обґрунтовує доцільність проведення наукових досліджень з розробки стратегій промислового розвитку регіонів. Застосування оцінки промислового потенціалу регіонів при цьому стає важливим інструментом стратегічного планування та управління розвитком промисловості регіонів. У якості основних параметрів моніторингу (діагностики) розвитку промислового комплексу регіону пропонуються поняття результативності системи заходів регіональної промислової політики з позицій ступеня досягнення запланованих параметрів та результатів розвитку. У якості параметрів результативності також доцільно визначити ефективність управління економічною системою регіону та забезпечення збалансованості соціально-економічного розвитку Карпатського економічного району. Мета статті полягає в обґрунтуванні основних етапів системної економічної діагностики розвитку промислового комплексу регіону. В процесі проведення досліджень автором застосовано основні методи економічного аналізу, статистичні методи дослідження, причинно-наслідкові методи економічного аналізу. Автором запропоновано методіку системної економічної діагностики розвитку промислового комплексу регіону, яка включає такі етапи: оцінку відповідності фактичних параметрів розвитку оціночним за основними складовими економіки мезорегіону та його промислового комплексу; оцінку результативності управлінських заходів спрямованих на стимулювання розвитку промислового комплексу Карпатського економічного району; оцінку збалансованості розвитку промислового комплексу регіону. Сформульовано рекомендації прикладного характеру, спрямовані на уточнення складових регіональної промислової політики областей Карпатського економічного району. Обґрунтовано, що в основу забезпечення збалансованості розвитку промислового комплексу регіону повинна бути закладена активна регіональна промислова політика, спрямована на побудову ефективного, конкурентоспроможного і високотехнологічного промислового комплексу регіону. Подальші дослідження будуть спрямовані на обґрунтування поточних завдань розвитку областей Карпатського економічного району.

Ключові слова: економічна діагностика, регіональний розвиток, Карпатський економічний район, регіональна промислова політика.

ВСТУП

Постановка проблеми. Сучасні процеси регіоналізації покликані до життя двома обставинами: по-перше, глобалізацією світового господарства, а по-друге, самоідентифікацією окремих територій в межах

національного господарства. Становлення регіону (території) як самостійного суб'єкту економічних, соціальних, екологічних та політичних відносин, всередині держави й за її межами актуалізує проблему виявлення (пошуку), ідентифікації (ототожнення) та нейтралізації обставин та умов, які погіршують його